

gender senseD

vrouwenraad

BESLIST FEMINIST

**Gender in national education documents and teaching resources,
and in teacher's pedagogical approaches and everyday teaching
practices in Austria, the Czech Republic and Hungary –
Comparative report – 2019**

Samenvatting

Editors:

Dorottya Rédei and Réka Sáfrány

Authors:

Kateřina Hodická (GIC-NORA), Dagmar Kriřov (MU), Lilla Lukcs (ELTE), Gyrgy Mszros (ELTE), Lenka Polnkov (MU), Dorottya Rdei (ELTE), Rka Sfrny (HWL), Claudia Schneider (EfEU), Lukř Slavk (GIC-NORA), Renate Tanzberger (EfEU)

 2019, Towards Gender Sensitive Education: Brno, Budapest, Vienna

<https://gendersensed.eu/>

‘Towards gender sensitive education’ is een driejarig project van vijf organisaties uit drie EU-landen die zich verenigden in een strategisch partnerschap: Masaryk Universiteit (Tsjechische Republiek), Genderinformatiecentrum NORA (Tsjechische Republiek), Hongaarse Vrouwenlobby (Hongarije), Eötvös Loránd Universiteit (Hongarije) en Verein EfEU (Oostenrijk)

De aanleiding tot dit project schuilt in de vaststelling dat gendergelijkheid een van de fundamentele waarden van de Europese Unie vormt, maar dat de praktijk in het onderwijs nog veraf staat van de verwezenlijking van dat ideaal. Onderzoek¹ leert dat genderongelijkheden in het onderwijs op verschillende manieren worden gereproduceerd, onder andere via de officiële leerplannen, de verborgen leerplannen, de manier waarop docenten meisjes en jongens verschillend behandelen op basis van hun eigen genderstereotypen en overtuigingen over de *juiste* genderorde in de samenleving, de socialisatie van kinderen tussen leeftijdsgenoten, en het sturen van kinderen in de richting van seksegebonden onderwijs- en loopbaankeuzes. Deze onderwijspraktijken leiden tot de versterking van gendergerelateerde ongelijkheden in de samenleving in het algemeen, tot gendergebonden prestatiepatronen en loopbaankeuzes die nadelig kunnen zijn voor vrouwen, en tot de internalisering van ‘mannelijke’ dominantie en ‘vrouwelijke’ onderwerping in sociale relaties, persoonlijke relaties en op het gebied van werkgelegenheid.

Deze vaststellingen waren meer dan voldoende om een uitgebreid transnationaal onderzoeksproject op te zetten, dat resulteerde in een reeks aanbevelingen door de onderzoekers uit de drie participerende landen met betrekking tot de inhoud en de methodologieën van de gendercursussen voor leerkrachten en leerkrachten in spe. In een volgende fase zullen deze ontwikkeld worden en getest via pilootprojecten.

Dit rapport behandelt eerst de resultaten van het theoretisch onderzoek naar nationale onderwijs- en gendergelijkheidsdocumenten (wetten en strategieën), naar leerplannen voor scholieren en studenten, naar leerplannen en syllabi voor lerarenopleidingen aan universiteiten en naar handboeken en richtlijnen voor genderissues in het onderwijs. Daarna volgen de rapporten van de focusgroepen en van de schoolobservaties. Ten slotte worden er een reeks aanbevelingen voor de cursussen geformuleerd.

Het vergelijkend onderzoek toont vele gelijkenissen maar nog meer verschillen tussen de drie landen onderling wat betreft gendergerelateerd onderwijsbeleid, wetten, richtlijnen en leerinhoud. In het algemeen is Oostenrijk de minst slechte leerling van de klas. Helaas zien we vandaag in de drie betrokken landen politiek verzet van conservatieve en populistische partijen tegen alles wat met

¹ Zie de academische bibliografie in het rapport, ‘Gender in national education documents and teaching resources, and in teacher’s pedagogical approaches and everyday teaching practices in Austria, the Czech Republic and Hungary’ – Comparative report – Dorottya Rédei & Réka Sáfrány 2019, Brno, Budapest, Vienna –p. 125

gender te maken heeft, met repercussies voor het onderwijs op verschillende manieren. In de Tsjechische Republiek is er de voorbije jaren zo goed als geen vooruitgang geboekt wat betreft gendergelijkheid in het onderwijs. Hongarije is ronduit de slechtste leerling: bijna geen vooruitgang tussen 1990 en 2010. De overheid vindt er dat genderstudies geen plaats horen te hebben in het hoger onderwijs. Zelfs leerkrachten, directies, studenten en ouders beginnen dat discours over te nemen.

De meeste leerkrachten in Oostenrijk, Tsjechië en Hongarije hebben weinig tot geen gendersensitiviteit, zo bleek. Ze staan eerder terughoudend tot vijandig tegenover het concept. Om te beginnen moeten ze dus kennismaken met gender, gendergelijkheid, diversiteit, intersectionaliteit en antidiscriminatie. Ze dienen de relevantie van gender in het onderwijs te begrijpen. Ze moeten zich er bewust van zijn dat het hun plicht is om leerlingen en studenten te beschermen tegen seksisme en gendergebonden geweld op school. Meisjes en jongens ondersteunen, aanmoedigen en versterken in hun genderidentiteiten op niet-stereotiepe manieren is daar een belangrijk onderdeel van. Ook moet het voor hen duidelijk zijn dat leerplannen geen objectieve of genderneutrale beschrijvingen van onderwijsinhouden bevatten. Tegelijk mogen de leerkrachten niet denken dat ze die taak alleen moeten opnemen, en mogen ze er evenmin van beschuldigd worden genderongelijkheid in stand te houden. Wat ze nodig hebben, is ondersteuning vanuit het institutionele schoolkader. Scholen zelf moeten bewegen in de richting van een globale aanpak.

Een kleine greep uit de landenrapporten

De groep van lerarenopleiders uit Oostenrijk suggereerde om de socialemediakanalen en de platforms die deel uitmaken van de leefwereld van studenten, mee te betrekken in de evolutie naar gendersensitief denken en gedrag. Externe rolmodellen en experts zouden hierin ook een rol kunnen spelen.

De leerkrachten uit de focusgroep wisten niet van het bestaan van een wettelijk kader voor gendergevoelig onderwijs.

De Tsjechische partners vonden het belangrijk om te vertrekken met de idee dat een gendersensitieve vorming een efficiënte tool is om sleutelcompetenties aan te leren die van pas kunnen komen in het latere beroepsleven.

De deelnemers aan de focusgroep van studenten lerarenopleiding zagen gender als een notie van twee tegenovergestelde geslachten. Maar ze waren zich wel bewust van de stereotiepe verwachtingen gekoppeld aan elk van de twee seksen. Van de dieper gelegen structurele ongelijkheden hadden ze echter geen idee.

De studenten uit de Hongaarse focusgroep stelden nood te hebben aan meer kennis en methodologische training in diverse domeinen. Ze voelden zich het meest incompetent op het vlak van onderwijs in seksualiteit. Het is van belang dit topic op te nemen in de cursussen en de connectie met gender te maken. Ze waren niet voorbereid op gendergebonden geweld en intimidatie op school. Ze verwachtten praktische methodes en oplossingen aangereikt te krijgen. Maar daartoe moeten ook de leerkrachten zelf een vorm van genderbewustzijn ontwikkelen.